

Magdalena Jaworska^{1✉}, Katarzyna Wiśniewska¹

¹Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Poland

ROZPOZNANIE ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ WYBRANYCH GMIN POWIATU POZNAŃSKIEGO W LATACH 2009–2014

Abstrakt. Celem opracowania była diagnoza i porównanie atrakcyjności inwestycyjnej wybranych gmin powiatu poznańskiego (Pobiedziska, Puszczykowo i Rokietnica) w latach 2009–2014. Postępowanie badawcze składało się z trzech etapów, którego efekty ujęto w trzech częściach opracowania. W pierwszym z nich dokonano przeglądu literatury przedmiotu, omówiono pojęcie atrakcyjności inwestycyjnej regionu i przedstawiono zakres dotychczasowych badań. Drugi etap obejmował analizę atrakcyjności inwestycyjnej badanych gmin z zastosowaniem dwóch mierników: syntetycznego miernika atrakcyjności inwestycyjnej gminy oraz syntetycznego miernika rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Trzecią część stanowi studium analityczno-badawcze, odnoszące się do wyników ankiet przeprowadzonych wśród inwestorów i mieszkańców wybranych gmin. Rezultaty badań, mających charakter pilotażowy, pozwoliły stwierdzić, że najbardziej atrakcyjnym obszarem pod względem inwestycyjnym jest gmina Rokietnica, natomiast atrakcyjność inwestycyjna gminy Puszczykowo w opinii większości przedsiębiorców tam funkcjonujących była relatywnie zadowolająca, jednak nie uległa zmianie w badanych latach.

Słowa kluczowe: atrakcyjność inwestycyjna, gminy, powiat poznański

WSTĘP

Współczesny rozwój społeczno-gospodarczy zobowiązuje podmioty, w tym również jednostki samorządowe, do uzyskiwania przewagi konkurencyjnej pod względem atrakcyjności inwestycyjnej. Rozwój inicjatyw gospodarczych bezpośrednio przekłada się na poziom dochodów budżetowych gminy, a zwłaszcza dochodów własnych, z których później można finansować zadania służące rozwojowi lokalnej społeczności. Jest to szczególnie istotne w warunkach ciągłej presji podnoszenia jakości

i liczby usług świadczonych przez samorządy (Nargiełło, 2006). Dlatego też kwestie atrakcyjności inwestycyjnej regionu stały się ważnym elementem, brany pod uwagę przy realizacji polityki rozwoju lokalnego i tworzeniu długofalowych strategii rozwoju terytorialnego, a działania mające na celu jej wzrost powinny być traktowane systemowo i sukcesywnie wdrażane oraz monitorowane (Raszkowski, 2011). Powyższe okoliczności, a także fakt, że każda polska gmina podejmuje – choć z różnym skutkiem – działalność mającą przyczynić się do poprawy wizerunku, stały się przyczynkiem do podjęcia badań

✉ dr Magdalena Jaworska, Katedra Ekonomii, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, ul. Wojska Polskiego 28, 60-637 Poznań, Poland, e-mail: jaworska@up.poznan.pl

dotyczących atrakcyjności inwestycyjnej gmin powiatu poznańskiego. Pierwsze holistyczne analizy przeprowadzono dla trzech gmin, które wyróżniają się pod względem rozwoju inwestycyjnego – Pobiedzisk, Puszczykowa i Rokietnicy.

ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA REGIONU W LITERATURZE EKONOMICZNEJ

Atrakcyjność inwestycyjna regionu jest zazwyczaj rozpatrywana w kontekście uwarunkowań, które zachęcają przedsiębiorstwa do podejmowania działalności inwestycyjnej na danym obszarze. Odnosi się zatem do zespołu przewag danego miejsca (Czerwieniec, 2007), czyli jest też związana z pojęciem konkurencyjności określonego obszaru (Kozłowska, 2012). Takie podejście ujawnia trzy znaczenia pojęcia atrakcyjności inwestycyjnej. Pierwszym jest potencjalna atrakcyjność inwestycyjna regionu, na którą składają się między innymi walory lokalizacyjne, zawężone upodobania i preferencje inwestora co do sektora działalności, segmentacja rynku na danym obszarze, konkurencyjność danej branży oraz potencjał inwestora i przyjęta przez niego strategia działania. Drugim jest rzeczywista atrakcyjność inwestycyjna regionu. Polega ona na skłonieniu inwestorów do wyboru konkretnej lokalizacji jako miejsca inwestycji oraz zdolności regionu do absorpcji środków finansowych i kapitału rzeczowego. Trzecie znaczenie odnosi się do atrakcyjności inwestycyjnej regionu wynikającej z subiektywnej oceny wizerunku obszaru przez inwestorów (Godlewska-Majkowska, 2011).

Analiza pojęcia atrakcyjności inwestycyjnej ujawnia jego złożoność, na którą składa się wielość czynników istotnych z punktu widzenia potencjalnych inwestycji oraz prowadzonych działań gospodarczych. Obszary oferujące ich optymalną kombinację stwarzają zarazem najlepsze warunki dla funkcjonowania przedsiębiorstw, czym przyciągają inwestorów (Nowicki, 2013). Dlatego też w ocenie atrakcyjności inwestycyjnej szczegółowej analizie poddawane są determinanty lokalizacji takie jak: dostępność infrastruktury drogowej, koszty i zasoby pracy, chłonność rynku oraz ogólny poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej i społecznej. Niewymierny charakter wielu z tych czynników utrudnia porównanie obszarów. Podejmowane są jednak liczne próby szacowania atrakcyjności jednostek terytorialnego podziału kraju (regionów, województw, powiatów, gmin). Wśród nich wymienić należy badania realizowane

przez: Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, które dotyczą województw i podregionów Polski (Kalinowski, 2005)¹ oraz Polską Agencję Inwestycji i Handlu publikującą raporty w cyklu rocznym pt.: „Atrakcyjność inwestycyjna regionów” od 2008 roku. W zakresie badania atrakcyjności inwestycyjnej powiatów wyróżnić można m.in. opracowanie dotyczące powiatów województwa dolnośląskiego (Konkurencyjność powiatów..., 2006), a w odniesieniu do gmin – pracę dotyczącą samorządów lokalnych województwa podlaskiego (Kopczuk, 2005). Większość badań opiera się na podejściu wywiedzionym z wielowymiarowej analizy porównawczej (Guzik, 2008)². Najczęściej stosuje się w niej miary agregatowe, analizę czynnikową, metodę Hellwiga, wskaźniki przyrodnicze Perkala oraz wskaźniki syntetyczne. Niewiele jest opracowań holistycznych, uwzględniających zarówno metody jakościowe, jak i ilościowe w odniesieniu do mniejszych jednostek terytorialnych.

Oceny czynników determinujących atrakcyjność inwestycyjną na poziomie gmin dokonali Lizińska i in. (2011). Natomiast Lizińska i Nazarczuk (2008) podjęli się zaopiniowania zaangażowania władz lokalnych w proces pozyskiwania nowych inwestorów (krajowych i zagranicznych) oraz instrumentów stosowanych w celu poprawy atrakcyjności inwestycyjnej gmin województwa warmińsko-mazurskiego. Pośród publikacji w zakresie atrakcyjności regionu znajduje się również poszerzona analiza dostępnych raportów IBnGR, której celem była ocena atrakcyjności regionu Dolnego Śląska, przede wszystkim z punktu widzenia inwestorów zagranicznych (Stawicka i in., 2010)³. Relatywnie kompleksowe badania klimatu inwestycyjnego na poziomie gmin zaprezentowano dla Małopolski. Przedstawiono i oceniono elementy składowe klimatu inwestycyjnego (tzw. mikroklimaty) oraz działania jednostek samorządu terytorialnego ukierunkowane na podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu oraz poprawę obsługi inwestorów (Guzik i in., 2013). Dla Polski analizę klimatu inwestycyjnego oraz rankingi atrakcyjności inwestycyjnej, w których zawarto mocne i słabe strony polskiej gospodarki z punktu widzenia napływu zagranicznych inwestycji bezpośrednich, wykonały Krawczyk i Figna (2011).

¹ Raporty są publikowane w cyklu rocznym od 2005 roku.

² Dla województwa lubelskiego badania takie przeprowadzili Adamowicz i Janulewicz (2012).

³ Wcześniej analizy dotyczące atrakcyjności Dolnego Śląska przedstawiała również Kocowska (2007).

CEL, MATERIAŁ I METODY BADAWCZE

Celem głównym opracowania była diagnoza i porównanie atrakcyjności inwestycyjnej wybranych gmin powiatu poznańskiego (Pobiedziska, Puszczykowo i Rokietnica) w latach 2009–2014. Jego realizacji posłużyły zarówno jakościowe, jak i ilościowe metody badawcze. Do opisu badanych zjawisk zastosowano wybrane metody statystyki opisowej; analizę SWOT w odniesieniu do czterech obszarów: infrastruktury technicznej i społecznej, rozwoju gospodarczego, oświaty i kultury oraz zdrowia i pomocy społecznej; syntetyczny miernik atrakcyjności inwestycyjnej gmin (SMAIG) opracowany na podstawie trzech kryteriów: liczby inwestycji przypadających na 1000 mieszkańców, wartości inwestycji przypadających na jednego mieszkańca oraz liczby nowych miejsc pracy powstałych w wyniku zakończonych inwestycji; a także syntetyczny miernik rozwoju społeczno-gospodarczego gmin (SMRSG), uwzględniający takie wielkości jak: poziom bezrobocia w danej gminie, średni poziom budżetu domowego w danej gminie oraz poziom dochodu gminy (Atrakcyjność..., 2009).

Źródło danych stanowiły informacje zawarte na stronach internetowych gmin: Puszczykowo, Pobiedziska, Rokietnica (w tym: Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Pobiedziska na lata 2012–2022, Strategia Rozwoju Gminy Rokietnica na lata 2014–2020 oraz Wieloletni Plan Finansowy i Inwestycyjny Miasta Puszczykowo na lata 2010–2018), zasoby Banku Danych Lokalnych, Głównego Urzędu Statystycznego oraz informacje uzyskane od urzędników samorządowych.

Najważniejszym elementem warsztatu badawczego były pilotażowe badania ankietowe, które przeprowadzono wśród inwestorów oraz mieszkańców badanych gmin na przełomie lipca i sierpnia 2016 roku. Próba obejmowała 90 przedstawicieli działających firm – po

30 w każdej gminie, oraz 150 mieszkańców – po 50 osób w każdej z gmin. Ankietowani w badanych podmiotach reprezentowali przede wszystkim przedsiębiorstwa należące do sektora MSP z wieloletnim doświadczeniem na rynku, o zasięgu krajowym, dla których gmina stanowiła tylko część rynku zbytu. Wśród ankietowanych mieszkańców natomiast przeważały kobiety (60%), osoby w wieku 36–50 lat (46%) oraz z wykształceniem wyższym (65%). Ponad 93% respondentów deklarowało, że mieszka na terenie danej gminy powyżej 5 lat. Ankietowani oceniali tylko swoją gminę.

ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA NA PODSTAWIE MIERNIKÓW SMAIG I SMRSG

Otrzymane wyniki syntetycznego miernika SMAIG wskazały, że wśród badanych jednostek najbardziej atrakcyjna inwestycyjnie była gmina Rokietnica (tab. 1), uzyskując wartość wskaźnika równą 26. Miała na to wpływ relatywnie duża liczba inwestycji przypadająca na 1 osobę w latach 2009–2014. Dotyczyły one głównie infrastruktury technicznej, a dokładniej budowy Rokietnickiej Hali Sportowej i przyczyniły się do powstania 60 nowych miejsc pracy. Drugie miejsce (SMAIG na poziomie 17) zajęła gmina Pobiedziska. W badanym okresie przeprowadzono o ponad połowę mniej inwestycji per capita, w wyniku których stworzono tylko 12 miejsc pracy, ponieważ większość z nich miała związek z poprawą infrastruktury technicznej i budowy kanalizacji gminnej. Na ostatnim miejscu uplasowała się gmina Puszczykowo (ze wskaźnikiem wynoszącym 11), gdzie zrealizowano kilkanaście inwestycji per capita i docelowo żadna z nich nie stworzyła nowych miejsc pracy. Gmina ta pod względem liczby inwestycji zajęła trzecie miejsce, ale pod względem ich wartości – pierwsze, o czym zadecydowała wysoka kapitałochłonność podjętych działań

Tabela 1. Ocena atrakcyjności inwestycyjnej według miernika SMAIG w latach 2009–2014 (pkt.)

Nazwa gminy	Kryterium I liczba inwestycji (waga 1)	Kryterium II wartość inwestycji (waga 5)	Kryterium III liczba nowych miejsc pracy (waga 3)	Wskaźnik (I+II+III)
Pobiedziska	10	1	6	17
Puszczykowo	5	3	3	11
Rokietnica	15	2	9	26

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 2. Ranking badanych gmin według miernika SMRSG w latach 2009–2014

Nazwa gminy	Zmiana poziomu bezrobocia (%)	Zmiana poziomu budżetu domowego (%)	Zmiana poziomu dochodu gminy (%)	SMRSG
Pobiedziska	0,08	0,20	0,32	0,20
Puszczykowo	0,22	0,20	0,28	0,23
Rokietnica	0,00	0,27	0,07	0,11

Źródło: opracowanie własne.

inwestycyjnych (m.in. modernizacja głównej ulicy Poznańskiej i budowa Hali Sportowej bez dotacji unijnych).

Wyniki rankingu zbudowanego na podstawie syntetycznego miernika rozwoju społeczno-gospodarczego pokazały, że gminą o najmniejszej liczbie procentowych zmian poszczególnych wielkości była Rokietnica. SMRSG wyniósł 0,11 (tab. 2). Można interpretować to wielowątkowo. Przeobrażenia zachodzące w danej gminie mogą świadczyć o jej stabilności bądź wskazywać na brak rozwoju. I tak np. w gminie Rokietnica sytuację dotyczącą bezrobocia można oceniać pozytywnie, lecz relatywnie małe zmiany w dochodzie budżetu gminy – już nie. W odniesieniu do średniej wysokości budżetu domowego gmina ta zajmowała pierwsze miejsce z poziomem zmian procentowych wynoszącym 0,27.

Obszarem o średniej liczbie różnic zgodnie z miernikiem SMRSG jest gmina Pobiedziska (0,20), charakteryzująca się w badanym okresie niewysokimi zmianami poziomu bezrobocia (0,08%) oraz stosunkowo dużymi zmianami poziomu dochodu gminy (0,32%) (tab. 2). Elementy te należy oceniać pozytywnie. Wartości budżetu domowego mieszkańców ewaluowały w takim samym stopniu jak w gminie Puszczykowo (0,20%). W przypadku właśnie tej jednostki odnotowano najwyższy wskaźnik SMRSG równy 0,23. Bezrobocie wzrosło w największym stopniu (o 0,22%), a zmiany w poziomie dochodu gminy osiągnęły wynik 0,28%, który gmina zawdzięczała niepowtarzalnemu charakterowi, prestiżowej lokalizacji, a także jej mieszkańcom w większości pracującym na terenie miasta Poznania.

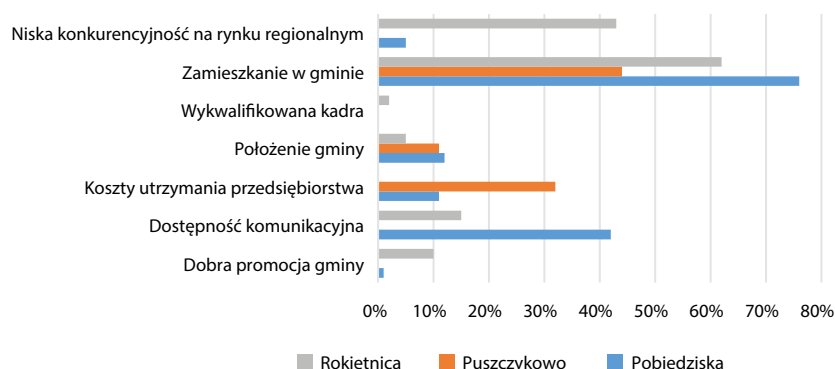
ATRAKCYJNOŚĆ INWESTYCYJNA W OPINII INWESTORÓW I MIESZKAŃCÓW

Najważniejszym głosem w dyskusji na temat atrakcyjności inwestycyjnej regionu są opinie przedsiębiorców, inwestorów funkcjonujących na danym rynku. Ich decyzja

dotycząca lokalizacji inwestycji zależy od różnych czynników, tak tych o charakterze pozytywnym, jak i negatywnym. Wśród stymulantów przedstawiciele firm działających w badanych gminach wskazywali przede wszystkim „zamieszkanie na terenie gminy” – w gminie Pobiedziska 76% badanych, w Rokietnicy 62%, a w Puszczykowie 44% (rys. 1). Drugim najczęściej przywoływanym argumentem w przypadku gminy Rokietnica była niska konkurencyjność na rynku regionalnym (43%), w gminie Pobiedziska – dostępność komunikacyjna (42%), a w gminie Puszczykowo – koszty utrzymania przedsiębiorstwa (32%). Interesujący może się wydawać fakt, że tylko przedsiębiorcy z gminy Rokietnica uznali promocję gminy za czynnik zachęcający do lokalizacji swojej firmy na tym terenie.

Walory lokalizacyjne, strukturę gospodarczą obszaru i politykę władz samorządowych, które uwzględnia się w ocenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu (Kociszewska i Kamińska, 2008), mają ogromne znaczenie zarówno dla inwestorów, jak i dla mieszkańców. Dla porównania położenie gminy, czyste powietrze i niskie koszty utrzymania to najczęściej wymieniane czynniki, które miały wpływ na decyzję obywateli badanych gmin dotyczącą wyboru miejsca zamieszkania. W gminie Pobiedziska komponenty te zaznaczyło 67% ankietowanych, w gminie Puszczykowo odpowiednio: 63%, 88% i 50%, a w gminie Rokietnica: 43%, 43% i 71%. Ważnym atutem dla ponad połowy ankietowanych była dostępność komunikacyjna, o której wspominali też przedsiębiorcy. Zdecydowanie mniejsze znaczenie miała dobra promocja gminy. Podobnie jak w przypadku przedstawicieli firm wyjątek stanowiła gmina Rokietnica, gdzie był to element równoważny z czystym powietrzem i położeniem. Taki rozkład odpowiedzi może być cenną wskazówką dla władz gminnych.

W ogólnej opinii przedsiębiorców badanych gmin samorząd lokalny nie dbał w sposób wystarczający ani

Rys. 1. Czynniki zachęcające potencjalnego przedsiębiorcę do zainwestowania kapitału na terenie gmin: Pobiedziska, Puszczykowo, Rokietnica
Źródło: badania własne.

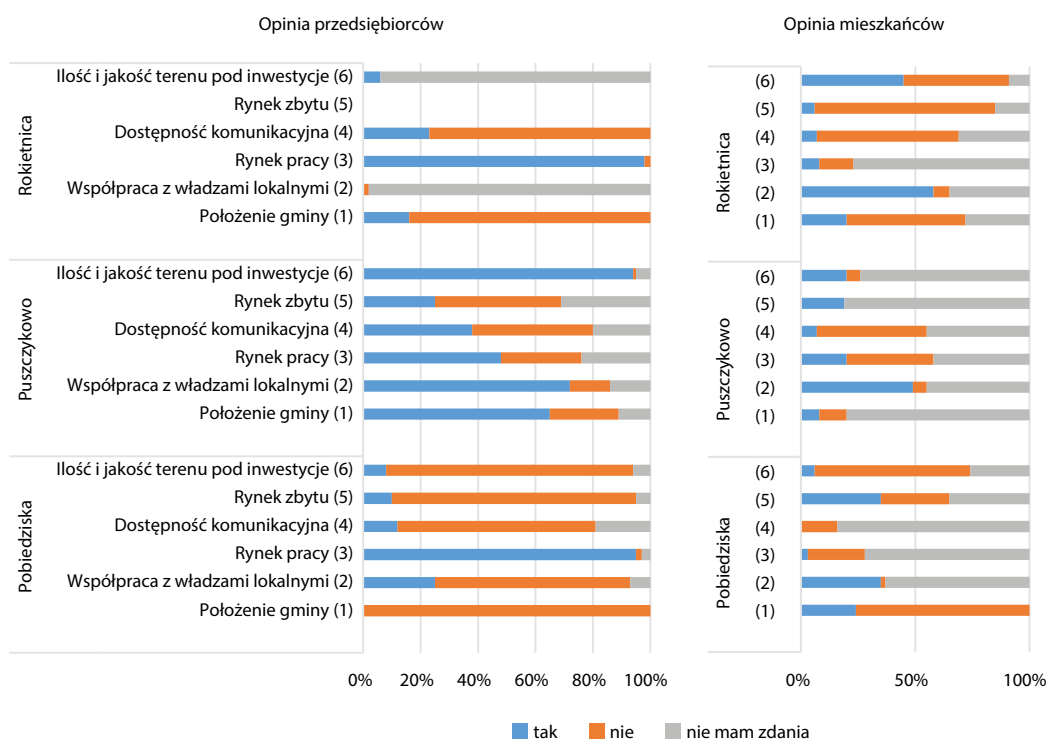
odpowiedni o pozyskanie nowych inwestorów. Aktywność władz w tej dziedzinie została negatywnie oceniona we wszystkich gminach: Puszczykowo (80%), Rokietnica (53%), Pobiedziska (45%). W pogłębionych badaniach przedsiębiorcy najlepiej ocenili obsługę przy załatwianiu podstawowych formalności urzędowych (zwłaszcza w gminie Pobiedziska), zdecydowanie gorzej – pozyskiwanie informacji z gminy o aktualnych potrzebach na rynku pracy oraz wsparcie władz w zakresie infrastruktury. Bez względu na większość respondentów w badanych gminach nie miała zdania na ten temat lub nie spotkała się z pomocą podczas wyszukiwania odpowiedniego terenu pod swoją inwestycję. Mieszkańcy natomiast w zdecydowanej większości nie mieli wiedzy na temat działań i stopnia zaangażowania władz lokalnych w pozyskiwanie nowych inwestorów.

Współpraca z władzami lokalnymi była jednym z sześciu czynników, które poddano ocenie przedstawicieli firm pod względem ich wpływu na decyzję potencjalnych inwestorów (rys. 2). Wyniki badań pokazały, że samorząd lokalny stanowi poważną destymulantę w rozwoju działalności inwestycyjnej w gminie Puszczykowo (72%) oraz Pobiedziska (25%). Drugie miejsce w gminie Puszczykowo zajęła ilość i jakość terenu pod inwestycję (94%), a w dwóch pozostałych gminach – rynek pracy (Pobiedziska 95%, Rokietnica – 98%). Warto dodać, że przedsiębiorcy z gminy Puszczykowo w swojej ocenie byli dość krytyczni wobec wszystkich przedstawionych im czynników, a najmniejsze niezadowolenie okazali wobec rynku zbytu (44%) i dostępności komunikacyjnej (42%). W gminie Rokietnica, obok dostępności komunikacyjnej, której nie odbierano jako czynnik hamujący

rozwoju nowych inwestycji, wskazywano jej położenie (84%).

Stanowisko mieszkańców było względnie spójne z oceną przedsiębiorców. W gminie Pobiedziska za największe bariery dla potencjalnych inwestorów uznano: dostępność komunikacyjną (84%), rynek pracy (72%) i współpracę z władzami lokalnymi (63%) (rys. 2). Argumentem często poruszonym przez ankietowanych w rubryce „inne, jakie?” była kwestia tranzytu pojazdów wielotonażowych przez centrum miasta, stan dróg lokalnych oraz wrażenie faworyzowania rolników przez władze lokalne. Czynnikiem, który wywołał największe niezdecydowanie wśród badanych mieszkańców, był problem uzyskiwania informacji przez przedsiębiorców, dotyczący oferty gminy w zakresie inwestycji na jej terenie oraz istniejącego rynku zbytu na produkowane dobra i usługi przez inwestorów. Rozbieżność tę można tłumaczyć tym, że wśród badanych mieszkańców były także osoby prowadzące działalność gospodarczą na terenie gminy.

Rynek pracy również znalazł się wśród czynników, które zdaniem mieszkańców negatywnie wpływają na decyzje inwestorów o wyborze gminy Rokietnica jako miejsca prowadzenia działalności gospodarczej (77%). Wielu respondentów podkreślało, że bodźcami zniechęcającymi do inwestowania na terenie gminy są: współpraca potencjalnego przedsiębiorcy z władzami lokalnymi (35%) oraz dostępność komunikacyjna (31%), podnosząc jednocześnie kwestię braku połączenia z gminą Tarnowo Podgórne. Natomiast wśród destymulantów, na które zwrócili uwagę mieszkańcy gminy Puszczykowo, było położenie gminy (80%), rynek zbytu

Rys. 2. Czynniki zniechęcające potencjalnych przedsiębiorców do zainwestowania na terenie badanych gmin w opinii przedsiębiorców i mieszkańców gmin
Źródło: badania własne.

(81%) oraz ilość i jakość terenów pod inwestycje (74%). To zupełnie odmienna sytuacja od dwóch poprzednich gmin. Większość wymienionych czynników została oceniona przez ankietowanych negatywnie w kontekście pozyskiwania nowych inwestorów, co można wytłumaczyć jej mało przemysłowym charakterem. Pozytywne opinie uzyskały: dostępność komunikacyjna – 48% i rynek pracy – 38%, przy czym zwrócono uwagę na to, że na lokalnym rynku pracy występuje deficyt pracowników, co stanowi naturalną barierę (42%) dla potencjalnych inwestorów, a jednocześnie podkreślano, że prywatni inwestorzy mogliby pozyskać pracowników z sąsiednich gmin. Infrastruktura techniczna jest jednym z najczęściej wymienianych komponentów decyzji o lokalizacji działalności, a tym samym w ocenie atrakcyjności inwestycyjnej. Opiniom podlegały wybrane jej składniki: sieć dróg krajowych, sieć dróg lokalnych, sieć gazowa, sieć kanalizacyjna, sieć linii kolejowych, sieć telekomunikacyjna oraz sieć wodociągowa. Najlepiej pod tym względem wypadła gmina Pobiedziska. Najwyższą liczbę punktów procentowych przyznano rozbudowanej

sieci wodociągowej (99%), gazowej (98%) oraz kanalizacyjnej (97%). Respondenci podkreślali, że stan sieci kanalizacyjnej uległ poprawie w związku z końcową fazą jej budowy w ramach Związku Międzygminnego Puszcza Zielonka. Jedynym mankamentem zauważonym przez przedsiębiorców była niezadowalająca jakość dróg lokalnych (12%), szczególnie tych przebiegających przez miasto Pobiedziska. Wyniki badań wskazały zbieżność opinii przedstawicieli firm i mieszkańców (rys. 2).

Równie korzystna ocena infrastruktury technicznej została dokonana przez przedsiębiorców w gminie Puszczykowo. Najwięcej punktów respondenci przyznali dobrze rozwiniętej infrastrukturze kanalizacyjnej (95%) i kolejowej (81%). Najgorzej ocenili sieć dróg krajowych (23%), a szczególnie połączenie z miastem Poznań oraz niedokończoną inwestycję budowy infrastruktury telekomunikacyjnej (27%). Zbliżony pogląd wyrazili mieszkańcy tej gminy, przy czym w przypadku transportu kolejowego respondenci zwrócili uwagę na brak jakiegokolwiek komunikacji zbiorowej po godzinie 23.00. Ponadto ankietowani, wydając osąd o dostępności sieci

dróg, wyżej ocenili stan dróg krajowych (45%) aniżeli lokalnych (25%). Sieć telekomunikacyjna w gminie Puszczykowo była postrzegana pozytywnie przez 68% osób, 32% respondentów okazało niezadowolenie spowodowane niewystarczającą wówczas liczbą światłowodów.

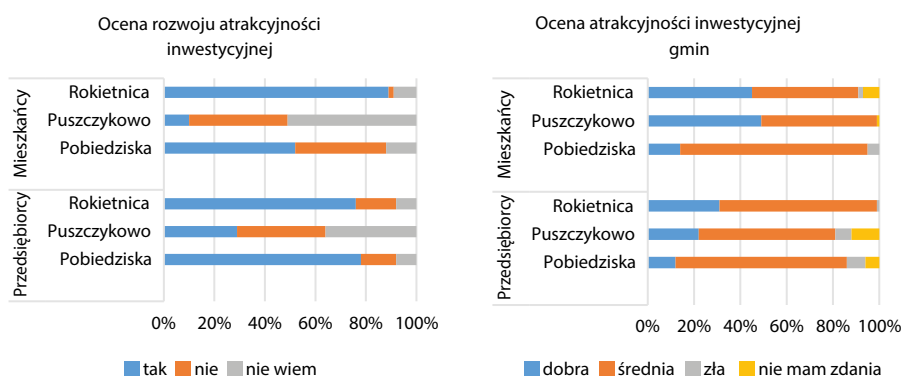
Inne zdanie na temat infrastruktury, w tym głównie stanu dróg krajowych, mieli przedsiębiorcy z gminy Rokietnica (99%), o czym z pewnością zadecydowała powstała niedawno droga ekspresowa S11. Atut gminy stanowiła również dobrze rozwinięta sieć linii kolejowej Szczecin-Rokietnica-Poznań, średnią jakość reprezentowała sieć dróg lokalnych (85%) i sieć gazowa (74%), a niezadowolenie przedsiębiorców wywoływał stan sieci wodociągowych (10%). Natomiast mieszkańcy, choć optykę infrastruktury gminnej mieli porównywalną, to w jej ocenie byli bardziej podzieleni. Przedmiotem krytyki była zniszczona przez ruch tranzytowy sieć dróg kolejowych, a także brak odpowiednio rozbudowanej sieci wodociągowej w niektórych miejscowościach.

Interesujący jest fakt, że odmiennie do pozostałych opinii na temat czynników determinujących lokalizację działalności uwzględnianych w badaniu, w przypadku infrastruktury przedsiębiorcy i mieszkańcy nie mieli wątpliwości co do jej wpływu na atrakcyjność inwestycyjną rejonu. W związku z powyższym rzadko odnotowywano odpowiedzi „Nie mam zdania”.

Stan infrastruktury zadecydował również o wynikach analizy SWOT. Przewagę mocnych stron nad słabymi oraz zagrożeń nad szansami stwierdzono w dwóch gminach: Pobiedziska i Rokietnica. Taki wynik pozwala na pewne sugestie dotyczące działań służących poprawie

atrakcyjności inwestycyjnej, a mianowicie samorząd lokalny mógłby realizować strategię konserwatywną koncentrującą się na maksymalnym wykorzystaniu atutów przy jednoczesnym wykorzystaniu istniejących szans. Natomiast gminę Puszczykowo charakteryzował dołkądnie odwrotny układ, zatem w celu podniesienia swojej atrakcyjności inwestycyjnej powinna prowadzić taktykę bardziej ofensywną z elementami strategii konkurencyjnej. Wymaga ona dużych nakładów finansowych i będzie trudna do zrealizowania z powodu deficytu terenów pod inwestycje.

Przeprowadzone badania dostarczyły zaskakujących informacji dotyczących ogólnego wizerunku rozwoju atrakcyjności gminy w latach 2009–2014, postrzeganego przez przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na jej terenie. Całościowa ocena respondentów z gminy Pobiedziska i Rokietnica była niemal identyczna mimo tak różnej opinii w odniesieniu do poszczególnych czynników atrakcyjności inwestycyjnej. Rozwój potwierdziło odpowiednio 78% i 76% respondentów, zanegowało 14% i 16%, a 8% nie miało zdania (rys. 3). Zatem w obu przypadkach przedsiębiorcy ocenili badany okres pozytywnie, choć niejednokrotnie wskazywali wady i krytykowali istniejącą sytuację. Zdecydowanie gorsze noty uzyskała gmina Puszczykowo, w której rozwój atrakcyjności inwestycyjnej zauważyło zaledwie 29% ankietowanych przedstawicieli firm. Niewątpliwie miał na to wpływ jej wypoczynkowo-rekreacyjny charakter. Mimo że polityka samorządu jest spójna z wolą mieszkańców, aż 35% ankietowanych odniosło się z dezaprobatą do działań władz służących poprawie

Rys. 3. Ocena rozwoju atrakcyjności inwestycyjnej gmin w latach 2009–2014 oraz ocena poziomu atrakcyjności inwestycyjnej gmin w opinii przedsiębiorców i mieszkańców
Źródło: badanie własne.

atrakcyjności inwestycyjnej gminy. Jak wskazali badani, władze nie poczyniły prawie żadnych starań, aby potencjalne inwestycje dotyczyć mogły terenów zielonych i dorzecza Warty. Dlatego też między innymi dość duży odsetek respondentów (36%), być może z ostrożności, nie wyraził żadnej opinii.

Osąd mieszkańców różnił się od zadeklarowanego przez przedsiębiorców i był zdecydowanie bardziej wyrazisty. O tym, że w latach 2009–2014 nastąpił rozwój atrakcyjności inwestycyjnej gminy, przekonanych było 89% mieszkańców gminy Rokietnica, 52% mieszkańców gminy Pobiedziska oraz zaledwie 10% mieszkańców gminy Puszczykowo (rys. 3). Warto zaznaczyć, że ponad 1/3 badanych zanegowała zmiany w tej gminie. W gminie Pobiedziska tylko o 3% mniej respondentów stwierdziło, że rozwój nie nastąpił.

Ocena zmian w przeszłości w gminie Puszczykowo była niekorzystna, jednak w momencie przeprowadzania badania (2016 rok) przeważająca część przedsiębiorców uznała poziom atrakcyjności inwestycyjnej gminy za dobry (22%) i średni (59%) (rys. 3). Niewiele większy odsetek respondentów wyraził się pozytywnie o gminie Pobiedziska, przy czym inny był rozkład odpowiedzi. Zaledwie 12% określiło obecną atrakcyjność inwestycyjną gminy jako „dobrą”, a 74% jako „średnią”. Najlepiej według przedstawicieli firm wypadła gmina Rokietnica, o której pochlebnie wyraziło się 99% ankietowanych (31% „dobra”, 68% „średnia”). Przewaga oceny „średniej” występowała również w ankietach dla mieszkańców, przy czym trudno jednoznacznie stwierdzić, która z gmin uzyskała ostatecznie najlepszą notę. Niezdecydowanie charakteryzowało respondentów w gminie Puszczykowo, gdzie opinia była podzielona w ocenie dobra/średnia (49%/50%), podobnie w gminie Rokietnica (45%/46%). Źródłem rozbieżności był prawdopodobnie proces suburbanizacji postępujący w szybszym tempie niż w gminie Pobiedziska, dla której przeważała ocena „średnia” (81%).

PODSUMOWANIE

Celem głównym opracowania była diagnoza i porównanie atrakcyjności inwestycyjnej wybranych gmin powiatu poznańskiego (Pobiedziska, Puszczykowo i Rokietnica) w latach 2009–2014. W wyniku holistycznego podejścia do problematyki udało się wskazać jednostkę o najwyższym poziomie atrakcyjności inwestycyjnej, którą była gmina Rokietnica. Ponadto rezultaty przeprowadzonej

analizy pozwoliły na wyróżnienie kilku bardziej szczegółowych wniosków.

Wśród badanych jednostek terytorialnych, według miernika SMAIG, najbardziej atrakcyjna inwestycyjnie była gmina Rokietnica, o czym zdecydowała relatywnie duża liczba inwestycji per capita w latach 2009–2014, głównie z zakresu infrastruktury technicznej. Drugie miejsce zajęła gmina Pobiedziska, trzecie – Puszczykowo. Sytuację tę potwierdziły wartości miernika SMRSG – najmniejsze w gminie Rokietnica, średnie w gminie Pobiedziska, a najwyższe w gminie Puszczykowo. Zmiany (czy też ich brak) w gminie Rokietnica można interpretować wielowątkowo. Z jednej strony mogą świadczyć o jej stabilności ważnej dla potencjalnego inwestora, z drugiej sygnalizują brak rozwoju. Decydującym wskaźnikiem ekonomiczno-społecznym w tej analizie było bezrobocie.

Całościowa ocena rozwoju atrakcyjności gminy w latach 2009–2014 dokonana przez przedsiębiorców była niekorzystna w gminie Puszczykowo. Niespełna jedna trzecia ankietowanych zauważyła pozytywne zmiany w tym zakresie. Natomiast w gminie Rokietnica i gminie Pobiedziska większość prowadzących działalność gospodarczą zaobserwowała w tym czasie rozwój atrakcyjności inwestycyjnej gminy. Ich opinie były niemal identyczne pomimo odmienności poglądów dotyczących poszczególnych czynników atrakcyjności inwestycyjnej. Osąd mieszkańców różnił się od zadeklarowanego przez przedsiębiorców, z wyraźną przewagą gminy Rokietnica. Ocena zmian w przeszłości w gminie Puszczykowo była niekorzystna, a jednak poziom atrakcyjności inwestycyjnej gminy oceniono pozytywnie. Zbliżone opinie uzyskała gmina Pobiedziska. Najlepiej według przedstawicieli firm wypadła gmina Rokietnica, której atrakcyjność inwestycyjną prawie wszyscy ocenili pozytywnie.

LITERATURA

Adamowicz, M., Janulewicz, P. (2012). Wykorzystanie metod wielowymiarowych w określeniu pozycji konkurencyjnej gminy na przykładzie województwa lubelskiego. *Metod. Ilość. Bad. Ekon.*, XIII(1), 17–28.

Atrakcyjność inwestycyjna i potencjał gospodarczy gmin województwa śląskiego. Raport końcowy (2009). Katowice: Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Wydział Rozwoju Regionalnego. Pobrano 9 sierpnia 2016 z: <http://docplayer.pl/4324610-Atrakcyjnoscinwestycyjna-i-potencjal-gospodarczy-gmin-województwa-slaskiego-raport-końcowy.html>

- Czerwieniec, E. (2007). Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w środowisku lokalnym. *Zesz. Nauk. AEP*, 94, 7–23.
- Godlewska-Majkowska, H. (red.). (2011). Atrakcyjność inwestycyjna regionów jako uwarunkowanie przedsiębiorczych przewag konkurencyjnych (s. 7). Warszawa: PAIiIZ.
- Guzik, B. (2008). Atrakcyjność inwestycyjna województw. *Gosp. Nar.*, 3, 39.
- Guzik, R., Gwosdz, K., Działek, J. (red.). (2013). Klimat inwestycyjny w województwie małopolskim. Kraków: Małopolskie Obserwatorium Gospodarki. Pobrano z: <https://www.malopolska.pl/publikacje/gospodarka/klimat-inwestycyjny-w-województwie-malopolskim>
- Kalinowski, T. (red.). (2005). Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2005. Gdańsk: IBnGR.
- Kapcińska, Ł. (2015). Inwestycje. Pobiedziska: UMiG. Biuletyn Informacji Publicznej Gminy Pobiedziska. Pobrano 9 sierpnia 2016 z: http://www.bip.pobiedziska.pl/asp/pl_start.asp?podmiot=&strona=14&typ=podmenu&typmenu=14&menu=166&id=166&str=1&m1=166
- Kociszewska, I., Kamińska, M. (2008). Atrakcyjność inwestycyjna regionów Polski. W: T. Sporek (red.), Świat, Europa i Polska w dobie współczesnych przemian gospodarczych (t. 1, s. 261–262). Katowice: Wyd. AE.
- Kocowska, B. (2007). Profil innowacyjny Dolnego Śląska. *Stud. Region. Lokal.*, 1(27).
- Konkurencyjność powiatów województwa dolnośląskiego w latach 1999–2004 (2006). Wrocław: Wojewódzki Urząd Statystyczny.
- Kopczuk, A. (2005). Atrakcyjność inwestycyjna gmin w ocenie samorządów lokalnych województwa podlaskiego. W: A. Kopczuk (red.), Atrakcyjność inwestycyjna regionu. Białystok: Wyd. WSiFiZ.
- Kozłowska, M. (2012). Atrakcyjność inwestycyjna – rozważania teoretyczne. W: U. Zagóra-Jonszta (red.), Problemy gospodarcze w ujęciu teoretycznym i praktycznym (s. 131–142). Katowice: Wyd. UE w Katowicach.
- Krawczyk, S., Figna, A. (2011). Atrakcyjność inwestycyjna Polski. *Pr. Nauk. UE Wroc. Probl. Reg. Glob.*, 221, 292–301.
- Lizińska, W., Marks-Bielska, R., Kisiel, R. (2011). Atrakcyjność inwestycyjna gmin i znaczenie w jej kształtowaniu preferencji specjalnej strefy ekonomicznej. *Rocz. Nauk Roln.*, G/98/3, 191–204.
- Lizińska, W., Nazarczuk, J. (2008). Działania władz lokalnych gmin województwa warmińsko-mazurskiego w aspekcie przyciągania inwestorów zewnętrznych. *Zesz. Nauk. SERiA*, X/2, 148–153.
- Nargiełło, J. (2006). Zdolność kredytowa jako element potencjału finansowego jednostek samorządu terytorialnego. *Stud. Reg. Lok.*, 3(25), 99–116.
- Nowicki, M. (red.). (2013). Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2013. Gdańsk: KOS i IBnGR.
- Raszkowski, A. (2011). Atrakcyjność inwestycyjna regionów – wybrane zagadnienia. *Ekonomia*, 5(17), 258–272.
- Rokietnica – gmina perspektyw. Urząd Gminy Rokietnica. Pobrano 9 sierpnia 2016 z: http://rokietnica.pl/pl/inwestycje_w_gminie.php
- Stawicka, M., Kwieciński, L., Wróblewski M. (2010). Analiza atrakcyjności inwestycyjnej regionu w świetle współczesnych trendów. Wrocław: Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego.
- Strategia rozwoju gminy Rokietnica na lata 2014–2020 (2014). Rokietnica: Urząd Gminy Rokietnica. Pobrano 28 września 2016 z: http://bip.rokietnica.pl/public/get_file_contents.php?id=301724
- Strategia rozwoju miasta i gminy Pobiedziska na lata 2012–2022. Pobiedziska: Urząd Miasta i Gminy Pobiedziska. Pobrano 10 sierpnia 2016 z: <http://www.pobiedziska.pl/prezentacje/strategia/>
- Strategia rozwoju miasta Puszczykowo na lata 2010–2020 (2009). Puszczykowo: Urząd Miejski w Puszczykowie, Stowarzyszenie: Partnerzy dla Samorządu. Pobrano 12 sierpnia 2016 z: http://www.puszczykowo.pl/images/DOKUMENTY_STRATEGICZNE_2009/strategia%202010-2020.pdf
- Wieloletni Plan Finansowy i Inwestycyjny Miasta Puszczykowo na lata 2010–2018. Puszczykowo: Urząd Miejski w Puszczykowie. Pobrano 9 sierpnia 2016 z: http://www.puszczykowo.pl/images/wpf_wpi_puszczykowo.pdf

INVESTIGATING THE INVESTMENT OPPORTUNITIES OFFERED BY SELECTED MUNICIPALITIES IN THE POZNAŃ DISTRICT IN 2009–2014

Abstract. The purpose of this paper was to diagnose and compare the investment opportunities offered by selected municipalities in the Poznań district (Pobiedziska, Puszczykowo and Rokietnica) in 2009–2014. The outcomes of the three-step examination procedure are presented in three parts of this study. In the first part, the relevant literature was reviewed, the region's investment opportunities were discussed and the scope of previous research was presented. The second step was an analysis of investment opportunities offered by the municipalities covered by this study. Two measures were used for that purpose: the synthetic indicator of investment opportunities offered by the municipality; and the synthetic indicator of socio-economic conditions. The third part was an analytical study based on the results of a survey administered to the residents and investors in selected municipalities. The results of research allowed to identify the Rokietnica municipality as the most attractive region in terms of investment opportunities. In turn, most local entrepreneurs found the attractiveness of the Puszczykowo municipality to be relatively satisfactory. However, it did not change over the study period.

Keywords: investment opportunities, municipalities, Poznań district